

М. П. Денисенко,

д. е. н., професор, Київський національний університет технологій та дизайну, м. Київ
ORCID ID: 0000-0001-8767-9762

Д. Д. Генъбач,

студент магістратури, Київський національний університет технологій та дизайну, м. Київ
ORCID ID: 0000-0002-3757-7474

DOI: 10.32702/2306-6806.2019.10.46

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИТЯЧОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

M. Denisenko,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Kyiv National University of Technology and Design, Kyiv

D. Henbach,

Master's student, Kyiv National University of Technology and Design, Kyiv

FEATURES OF CHILDREN'S TOURISM ORGANIZATION IN UKRAINE

У статті розглядаються питання організації внутрішнього ринку дитячого туризму в Україні. Акцентовується увага на збільшенні комерційної складової. Проводиться аналіз динаміки і міграції дитячих туристичних потоків, що дає можливість зрозуміти тенденції розвитку даного сегменту туризму. Обґрунтовано доцільність дитячого оздоровлення та відпочинку, надання послуг туристичними агентствами. Розглянуто важливість надання достовірної інформації батькам щодо дитячого закладу. Зазначено також, що головною функцією туристичних агенцій є перевірка наявності необхідного пакету документів, організація трансферу. Підкреслюється важливість існування між споживачем та виробником туристичного агенту для того, щоб туристичний продукт був якісним та безпечним. Відзначено особливості роботи туристичних агентств із туристичними закладами, можливість співпраці перших зі споживачами.

In Ukraine, new forms of organization of children's tourism are emerging, as a result, there are an increase in the commercial component, the organization of new programs. Because of this, there are changes in the relations between specialized enterprises. Private camps are set up alongside old service-experienced establishments. At the same time, even the high price of a ticket, cannot guarantee quality of rest. The geography of child tourism is changing, there is a redistribution of tourist flows, causing problems with the movement of children. Parents are faced with the issue of choice under certain uncertainty.

The emergence of new forms of organization of children's tourism in Ukraine is characterized by an increase in the commercial component, the opening of private recreational facilities, the organization of new modern programs for children. In this regard, there are changes in the system of relations between specialized enterprises, the creation of packages of services and consumers. The dynamics of the number of childcare facilities allow us to draw some conclusions about the trends, but it does not fully reflect the qualitative changes taking place in this part of the children's holiday. Along with businesses that have a long history and experience in children's tourism, there are private camps and campgrounds that are vividly advertised on the Internet. At the same time, even a very high price cannot guarantee a high quality of service.

The article deals with the issues of organization of the internal market of children's tourism in Ukraine. Analysis of the dynamics and migration of children's tourist flows makes it possible to understand trends in the development of this segment of tourism. The article substantiates the feasibility for children's recreation, the provision of services by travel agencies. The importance of providing parents with reliable information about a child care institution is considered. Also, the main function of travel agencies is to check the availability of the required package of documents, the organization of transfers. The importance of being between the consumer and the

manufacturer of the travel agent is emphasized in order for the tourism product to be of high quality and safe. The features of work of travel agencies with tourist establishments, ways of cooperation of the first with consumers are noted.

Ключові слова: туризм, дитячий туризм, відпочинок, туристичні потоки, заклади оздоровлення та відпочинку, туристичні агенції.

Key words: tourism, children's tourism, rest, health tourism, travel agencies, health and recreation facilities.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Туризм у XXI ст. почав відігравати значну роль у житті сучасного світу. Туристична індустрія є невід'ємним компонентом життя багатьох людей. Особливо важливе місце займає дитячий сегмент. Найбільш розвинений він у: Туреччині, Греції, Словенії, Угорщині, Великій Британії, Чехії. В Україні ринок дитячого туризму реформується та диверсифікується. Підприємства різних форм власності пропонують дітям всілякі туристичні послуги. Ці підприємства розробляють оздоровчі, розважальні та освітні програми. Формують цінову політику, в наслідок чого змінюється географія дитячого туризму. Рівень конкуренції у цьому сегменті туризму невисокий, тому що відповідних туристичних підприємств небагато. Поки що має місце невелика кількість досліджень з детальним аналізом стану, проблем та перспектив розвитку дитячого туризму в Україні. Недостатньо звертається увага на специфіку, пов'язану з суттєвими сезонними коливаннями, та відповідальність суб'єктів туристичної діяльності. Не можна не звернути увагу на систему взаємодії учасників "туристичного ланцюга", в якому беруть участь виробник, реалізатор і споживач. Тому є потреба розглянути доцільність та важливість туристичних послуг в організації дитячого туризму.

АНАЛІЗ ІСНУЮЧИХ ПУБЛІКАЦІЙ

Розвиток українського туризму досліджували такі науковці: Мальська М.П. [19], Цибух В.І. [19], Худо В.В. [19], Дворова Т.А. [20], Федорченко В.К. [20]. Ці автори узагальнили та систематизували матеріал з історії українського туризму. Дитячий туризм в Україні досліджували багато науковців, зокрема, Коцан Н.Н. [21], Чертовська Д.В. [17], Плешивцова М.В. [15], Калініченко А.Г. [10], Нікітенко С.І. [22], Малиновська О.Ю. [7], Долгова К.С. [9], Бейдик О.О. [23] та ін. Науковці дотримуються точки зору, що дитячий туризм є важливим сегментом туризму, елементом розвитку економіки України. Оздоровлення та відпочинок дітей визначає рівень життя населення та розвиток держави в цілому. Помітну роль у дослідженні дитячого туризму відіграли праці Колотухи О.В. Зокрема він дав своє визначення дитячого туризму. Але існують деякі проблеми, наприклад, відсутність чіткої стратегії розвитку, що уповільнює розвиток дитячого туризму. Тому дослідження цього сегменту туризму є актуальним.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є теоретичне обґрунтування важливості розвитку дитячого сегменту туризму. Це передусім визначення основних тенденцій; дослідження стану ринку; виявлення проблем в організації відпочинку; визначення ролі туристичних підприємств у формуванні та реалізації туристичного продукту, а також розробка пропозицій щодо активізації процесу дитячого оздоровлення.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Дитячий туризм — це вид туризму, що спрямований на задоволення дозвілля для дітей. Дитячий туризм є стабільним компонентом доходу в бюджет у будь-якій

країні. Але слід врахувати, що організація дитячого відпочинку має свою специфіку. Цим повинні займатися висококваліфіковані фахівці, які мають досвід роботи з дітьми.

Незважаючи на те, що існує сотні закладів, які позиціонують себе як дитячі табори, важливо розуміти, що в їх роботі існують серйозні відмінності. Ринок дитячого туризму в Україні на сьогодні не врегульовано, що створює масу непорозумінь і проблем як для батьків, так і для самих учасників ринку.

Умовно можна виділити два типи дитячих таборів. До першого типу належать ті дитячі заклади, які працюють відповідно до Закону "Про дитячий відпочинок і оздоровлення" та приймають дітей на зміни від 14 до 21 днів. До другого типу належать ті табори, які діють відповідно Закону "Про туризм" і Закону "Про позашкільну освіту" та приймають дітей на зміни від 7 до 14 днів. Зростає популярність дитячих таборів, отже, зростає кількість відповідних закладів. Перед батьками стоїть нелегкий вибір туристичного закладу, який може гарантувати безпеку дитини [1; 4].

Протягом останніх років спостерігається збільшення внутрішнього туризму. Для дитини відпочинок на території своєї країни має переваги, а саме: відсутність мовного бар'єру; мінімальність кліматичних змін; можливість відвідування батьками в будь-який час. Можна зауважити, що в літній сезон все більше набирає популярність відпочинок у Карпатах замість відпочинку на морі. Близько 90 % внутрішніх туристів самі організують свої поїздки, а загалом лише 17 % є внутрішніми туристами.

Президент Всеукраїнської благодійної організації в сфері дитячого відпочинку та оздоровлення "Лелека", соціальний педагог Олександр Кашлаков рекомендує батькам під час вибору відпочинку звернути увагу на наступні речі:

1. Договір. Повинні бути передбачені всі нюанси.
2. Персонал.
3. Медичне обслуговування.
4. Наявність охорони.

Педагог додає, що після розрахунків, представники індустрії дійшли висновків, що продавати путівки менш ніж за п'ять тисяч гривень за тижневий відпочинок нерентабельно. І батькам потрібно замислитися про заклад, якщо ціна низька. Крім того, в 2019—2020 роках у сегменті дитячого відпочинку очікується поява нових невеликих, але яскравих проектів, які не будуть гнатися за масовістю, а знайдуть "свого" клієнта [3].

Тематичне наповнення таборів залишиться різноманітним — про дозвілля дітей можна не хвилюватися. Найбільшою популярністю користуються спортивні, оздоровчі та різні творчі табори. Також на ринку великий вибір мовних таборів, створюються спеціалізовані, тематичні табори — ІТ, робототехніка, блогерство та інші.

З кожним роком все більшої популярності набувають сімейні табори, в яких, на відміну від дитячих, дитина знаходиться разом із батьками. Це табір, в якому є окрема програма для дітей і програма для спільного дозвілля дітей та батьків.

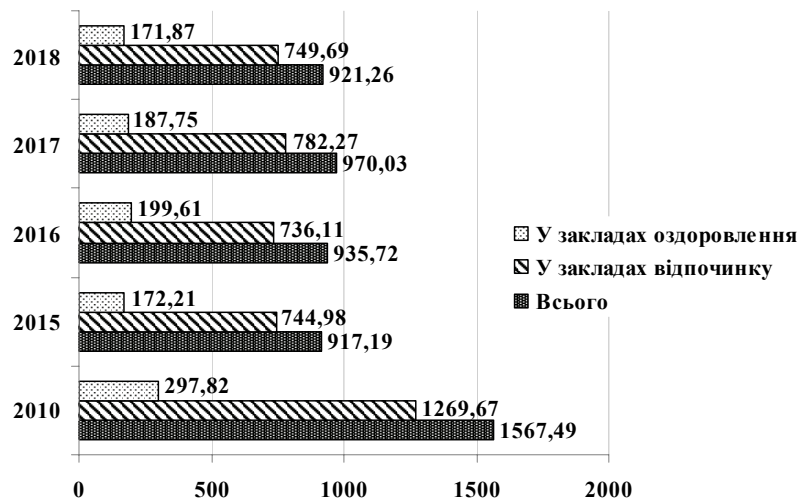

Рис. 1. Кількість дітей, які перебували у дитячих закладах оздоровлення та відпочинку влітку (2010–2018 рр.), тис. осіб

За останні роки значно знизився відсоток дітей, що користуються послугами юридичних осіб. Однак скорочення майже не торкнулося фізичних осіб, тобто туристичних агентів, які відносяться до першої або другої групи платників єдиного податку. Статистика свідчить про те, що серед продажу туристичного продукту фізичними особами, велика кількість становить дитячі путівки. Це пов'язано з тим, що все більше туристичних агентств збільшують і покращують свої послуги, а також надають супутні послуги.

Кількість дитячих закладів останні 4 роки залишається стабільною. В Україні їх налічується приблизно 9 тисяч. Цікавий факт становить те, що співвідношення кількості закладів оздоровлення та закладів відпочинку становить 1:30. Але водночас кількість місць у закладах оздоровлення майже вдвічі більша, ніж у закладах відпочинку. Незважаючи на це, в закладах відпочинку влітку 2018 р. дітей перебувало майже в 4,5 рази більше, ніж у закладах оздоровлення [12].

До закладів оздоровлення відноситься дуже багато старих будівель, заснованих за часів СРСР, які потребують модернізації. Статистика вказує на те, що поступово скорочується кількість відпочиваючих у закладах оздоровлення. Це відбувається через скорочення державного фінансування. Водночас збільшується попит на заклади відпочинку, які можуть надавати окремі послуги оздоровлення [2]. Аналіз показників кількості дітей, які відпочивали влітку, дає змогу зрозуміти ситуацію краще (рис. 1) [6].

Через те, що рекреаційні області України знаходяться на деякій відстані від потенційних споживачів, останні вимушені користуватися послугами трансферу. У зв'язку з цим, попит на табори, які знаходяться ближче до дому, значно вище. Найбільш популярними у дитячому туризмі є такі області України: Херсонська, Івано-Франківська, Запорізька, Київська, Одеська, Закарпатська [11; 18].

Значне перевищення кількості дітей у закладах відпочинку над закладами оздоровлення пов'язане з невеликою тривалістю змін в закладах відпочинку. Отже, це свідчить про те, що є необхідність організації трансферу. Для деяких дітей ця складова відпочинку залишається невіршеною [8].

Якщо розглядати дитячий табір як організатора відпочинку, то він є туристичним оператором. Основними покупцями на ринку дитячого туризму виступають підприємства та приватні особи. Наявність на ринку бюджетних коштів Мінсоцполітики України, окрім комерційної складової, робить попит на дитячі путівки стабільним і високим [14].

Пропозиція на ринку дитячого туризму створюється самими закладами, а саме: таборами, санаторіями,

базами, готелями тощо. Також існують повноцінні компанії туроператори, які організують дитячі програми відпочинку на спеціальних базах. Звісно, такі заклади відповідають санітарним і побутовим стандартам.

Ринок дитячого туризму специфічний. Діти — це кінцеві споживачі туристичних послуг. Часто вони не знають про послуги, які їм надаються, бо путівку придбали батьки. Батьки вирішують, який продукт купляти, спираючись на власні побажання.

Під час становлення та розвитку дитячого туризму у сучасному вигляді, туристичні заклади мали свої туристичні агентства у різних містах України для різних речей. А саме: представляти інтереси закладу на виставках; популяризувати дитячий відпочинок; організувати трансфер; проводити рекламу; шукати потенційних клієнтів тощо.

Організація дитячого відпочинку туристичними агентствами є найбільш ефективною для всіх сторін. Не дивлячись на це, деякі заклади навмисне занижують роль туристичних агентств. Робиться це для того, щоб зекономити кошти.

Класифікація дитячого туризму можлива за декількома ознаками. Наприклад, за географічною ознакою він може бути внутрішнім (у межах свого регіону) та виїзним (за кордон). А ось за тематичними напрямками, дитячий туризм поділяється на набагато більше видів [16]:

1. Оздоровчий — відвідування лікувальних процедур та заходів. Рекомендований за медичними показниками.
2. Спортивний — поїздки з метою взяти участь у командному виді спорту.
3. Пізнавальний — відвідування музеїв, історичних об'єктів та пам'яток.
4. Освітній — орієнтований на те, щоб дитина дізналася щось нове та чомусь навчилася.
5. Культурно-пізнавальний — відвідування об'єктів культурної спадщини, виставок, літературних вечорів.
6. Екскурсійний — прогулянки в межах або за межами міста, на будь-якому засобі пересування або пішки.
7. Екологічний — прогулянки у лісі, полі тощо, задля знайомства з флорою та фауною.
8. Водний — прогулянки на водному транспорті та плавання.
9. Активний — під цей вид підпадає багато напрямів відпочинку: спорт, екскурсії, ігри на свіжому повітрі тощо.
10. Сімейний — це відпочинок, за якого вся сім'я відпочиває разом, але ніхто не нудьгує [13].

Навіть, усвідомлюючи усю користь туризму, батькам буває складно заохотити дитину займатися туриз-

мом. Досить просто захопити дитину туризмом батькам, що ходять у походи. Виходом можуть стати участь у скаутських групах, платні походи вихідного дня, залучення до туристичних клубів і секцій. Дуже важливим є знайомство батьків з керівником групи, адже він невдовзі має стати взірцем для дитини. Хороший керівник групи притягне дитину цікавою розповіддю про цікаві походи. Для фізично розвиненої та здорової дитини досить один раз сходити у похід, щоб зацікавитися туризмом, зрозуміти сенс похідного відпочинку [16].

ВИСНОВКИ

Становлення ринку дитячого туризму в Україні ознаменувалося зменшенням кількості послуг за рахунок збільшення комерційних пропозицій через зменшення фінансування через бюджет. Внаслідок цього відбувається таке. Виникає комерційна зацікавленість у самих закладів. З'являються кошти, які надають можливість розвиватися. Виникають нові заклади приватної форми, які дають можливість організовувати нові програми на старих збиткових базах. Підвищується інтерес туристичних агентств до організації дитячого відпочинку.

Вищесказане дозволяє стверджувати про наявність переваг роботи з туристичними агенціями. На сьогодні існує багато туристичних агенцій, які спеціалізуються на дитячому туризмі. Агенції, які зарекомендували себе як кваліфікованих працівників. Для успішного розвитку ринку і підвищення якості послуг необхідно залучити турагентів. Туристичні агенції надають такі послуги: кваліфікована консультація; характеристика певного закладу; організація трансферу дитини; гарантія якості послуг.

Дитячий заклад оздоровлення або відпочинку є туроператором, який реалізує послуги за допомогою турагентів. Саме така структура є оптимальною, задовольняє потреби всіх сторін процесу, бо лише за умови дотримання туроператорами та турагентами своїх зобов'язань, організація співпраці здатна надавати нові можливості для розвитку дитячого туризму.

Література:

1. Положення "Про порядок направлення дітей на оздоровлення та відпочинок" від 31.01.2018 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z084118>
2. Наказний М. (2010), Проектування діяльності дитячого оздоровчого закладу: теорія і технологія [Designing a child health institution: theory and technology], Дніпропетровськ, Україна.
3. Режим доступу: <https://zruchno.travel/News/New/3570?lang=ua>
4. Закон України "Про оздоровлення та відпочинок дітей" від 04.09.2008 № 375 VI (зі змінами) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/37517>
5. Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Дитячий_туризм
6. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov>
7. Малиновська О. Географія дитячого туризму / О. Малиновська, Ю. Іванова // Краєзнавство, географія, туризм. — № 44 (577). — Листопад. — 2008. — С. 3—5.
8. Алексеева Ю. Вплив державної політики на розвиток туристичної галузі України // Актуальні проблеми внутрішньої політики: зб. наук. пр. — К.: Вид-во НАДУ, 2004. — Вип. 1. — С. 103—107.
9. Долгова К. Кластерна модель територіального комплексу дитячого туризму та рекреації в Україні / Катерина Долгова // Економічна та соціальна географія. — К., 2017. — Вип. 78. — С. 47—52.
10. Калініченко А. Дитячі заклади оздоровлення та відпочинку: поняття, види та форми діяльності / А. Ка-

лініченко // Державне управління в Україні: проблеми державотворення, виклики та перспективи: Матеріали II Міжнар. наук. конф. аспірантів та докторантів з державного управління (3 червня 2011 року) [Електронний ресурс]. — Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2011. — С. 30—34.

11. Кашуба Я.М. Формування системи дитячого оздоровлення і туризму: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: 08.09.01 / Я.М. Кашуба; НАН України. Ін-т регіон. дослідж. — Львів, 2006. — 21 с.

12. Колотуха О.В. Дитячо-юнацький туризм в Україні як територіальна соціально-економічна система: проблеми та перспективи розвитку / О.В. Колотуха; Ін-т географії НАН України. — К., 2005. — 20 с.

13. Мельничук М.М. Молодіжний та дитячий туризм: сутність та класифікація за віком [Електронний ресурс] / М.М. Мельничук, В.О. Зейко // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Геологія. Географія. Екологія. — 2016. — Вип. 44. — С. 118—122. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhG_2016_44_17

14. Наказний М.О. Проектування діяльності дитячого оздоровчого закладу: теорія і технологія / М. Наказний: монографія. — Дніпропетровськ, 2010. — 476 с.

15. Плешивцова М.В. Організація дитячого туризму в Україні / М.В. Плешивцова // Географія та туризм. — 2014. — Вип. 14. — С. 153—159.

16. Режим доступу: https://ozi.pp.ua/dityachij-turizm_14132/

17. Чертовська Д.В. Проблеми розвитку дитячого туризму в Україні / Д.В. Чертовська // Географія та Туризм. — 2012. — № 23. — С. 86—93.

18. Чорна Л.В. Інноваційні підходи до організації літнього дитячого оздоровлення / Л.В. Чорна // Карпатський Край. — 2015. — № 1. — С. 225—229.

19. Мальська М.П., Худо В.В., Цибух В.І. Основи туристичного бізнесу: навчальний посібник. — Київ: Центр навчальної літератури, 2004. — 272 с.

20. Федорченко В.К., Дворова Т.А. Історія туризму в Україні. — К.: Вища школа, 2002. — 195 с.

21. Коцан Н.Н. Вивчення і дослідження митної діяльності у країнознавстві / Н.Н. Коцан // Географія та туризм. — 2010. — Вип. 6. — С. 38—42. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gt_2010_6_6

22. Нікітенко С.І. Сучасні тенденції розвитку туристської освіти і підготовки фахівців для цієї галузі / С.І. Нікітенко // Український селянин. — 2006. — Вип. 10. — С. 189—192. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukrstel_2006_10_59

23. Бейдик О.О. Український туризм: приховані можливості та сучасні тенденції розвитку / О.О. Бейдик, С.Ю. Сировець, А.О. Зяблова // Географія та туризм. — 2015. — Вип. 34. — С. 12—26. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gt_2015_34_4

24. Денисенко М., Мельник А., Шацька З., Будякова О. Міжнародний досвід регулювання бізнесу // М. Денисенко, А. Мельник, З. Шацька, О. Будякова. — Дослідження та інновації: Збірник наукових статей. — Видавництво Юнони, Нью-Йорк, США. — 2019. — 200 с. — С. 55—58. — Режим доступу: <http://conferencii.com/files/archive/2019-02.pdf>

25. Денисенко М.П., Бобровник А.В. Конкурентоспроможність України на міжнародному рівні / М.П. Денисенко, А.В. Бобровник // Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку. — К.: Міленіум. — № 12. — 2017. — С. 4—10.

26. Денисенко М.П., Шилюк В.М. Зарубіжний досвід оцінювання ефективності діяльності підприємства та його використання у вітчизняній практиці / М.П. Денисенко, В. М. Шилюк // Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку". — К.: Міленіум. — № 15. — 2018. — С. 14—25.

27. Денисенко М.П., Хаустова Є.Б. Стан та перспективи розвитку науки та освіти в Україні на поточному етапі їх реформування / М.П. Денисенко, Є.Б. Хау-

стова // Вчені записки університету "КРОК". — № 50. — 2018. — С. 40—57.

28. Денисенко М.П. Стан та тенденції розвитку сучасного підприємства: монографія / За ред. д. е. н., проф. М.П. Денисенка. — К.: ДКС центр, 2019. — 464 с.

References:

1. Ministry of Social Policy (2018), Regulations "On the procedure of referral of children for rehabilitation and recreation" available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z084118> (Accessed 25 Sept 2019).

2. Nakaznyj, M. (2010), Proektuvannia diial'nosti dytiachoho ozdorovchoho zakladu: teoriia i tekhnolohiia [Designing a child health institution: theory and technology], Dnipropetrovsk, Ukraine.

3. Horishko, D. (2019), "Children's tourism 2019: trends, trends and problems", available at: <https://zruchno.travel/News/New/3570?lang=ua> (Accessed 25 Sept 2019).

4. Verkhovna Rada of Ukraine (2008), The Law of Ukraine "On rehabilitation and recreation for children", available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/37517> (Accessed 25 Sept 2019).

5. wikipedia (2019), "Children's tourism", available at: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D0%B8%D1%82%D1%8F%D1%87%D0%B8%D0%B9_%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B8%D0%B7%D0%BC (Accessed 25 Sept 2019).

6. State Statistics Service of Ukraine (2019), available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (Accessed 15 Sept 2019).

7. Malynovs'ka, O. (2008), "Geography of children's tourism", Kraieznavstvo, heohrafiia, turyzm, vol. 44 (577), pp. 3—5.

8. Aliksieieva, Yu. (2004), "The influence of state policy on the development of the tourism industry in Ukraine", Aktual'ni problemy vnutrishn'oi polityky [Current issues of domestic policy], Vyd-vo NADU, Kyiv, Ukraine, vol. 1, pp. 103—107.

9. Dolhova, K. (2017), "Cluster model of territorial complex of children's tourism and recreation in Ukraine", Ekonomichna ta sotsial'na heohrafiia, vol. 78, pp. 47—52.

10. Kalinichenko, A. (2011), "Children's health and recreation facilities: concepts, types and forms of activity", Materialy II Mizhnarodnoi naukovoï konferentsii aspirantiv ta doktorantiv z derzhavnoho upravlinnia [Public Administration in Ukraine: Problems of State Formation, Challenges and Prospects: Proceedings of the II International Scientific Conference of Postgraduate and Doctoral Students in Public Administration], Odessa, Ukraine, 3 June, pp. 30—34.

11. Kashuba, Ya.M. (2006), "Formation of the system of children's health and tourism", Ph.D. Thesis, Economy, NAN Ukraine. Instytut rehional'nykh doslidzhen', Lviv, Ukraine.

12. Kolotukha, O.V. (2005), Dytiachio-ianats'kyj turyzm v Ukraini iak terytorial'na sotsial'no-ekonomichna systema: problemy ta perspektyvy rozvytku [Child-youth tourism in Ukraine as a territorial socio-economic system: problems and prospects for development], Int heohrafiï NAN Ukrainy, Kyiv, Ukraine.

13. Mel'nijchuk, M.M. (2016), "Youth and children tourism: nature and classification by age", Visnyk Kharkivs'koho natsional'noho universytetu imeni V. N. Karazina. Serii: Heolohiia. Heohrafiia. Ekolohiia, vol. 44, pp. 118-122, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhG_2016_44_17 (Accessed 15 Sept 2019).

14. Nakaznyj, M.O. (2010), Proektuvannia diial'nosti dytiachoho ozdorovchoho zakladu: teoriia i tekhnolohiia [Designing the activity of a children's health institution: theory and technology], Dnipropetrovsk, Ukraine.

15. Pleshyvtsova, M.V. (2014), "Organization of children's tourism in Ukraine", Heohrafiia ta turyzm, vol. 14, pp. 153—159.

16. Osira, O. (2019), "Children's tourism", available at: https://ozl.pp.ua/dityachij-turizm_14132/ (Accessed 25 Sept 2019).

17. Chertovs'ka, D.V. (2012), "Problems of development of children's tourism in Ukraine", Heohrafiia ta turyzm, vol. 23, pp. 86—93.

18. Chorna, L.V. (2015), "Innovative approaches to the organization of summer children's health improvement", Karpats'kyj Kraj, vol. 1, pp. 225—229.

19. Mal's'ka, M.P. Khudo, V.V. and Tsybukh, B.I. (2004), Osnovy turystychnoho biznesu [Basics of tourism business], Tsentr navchal'noi literatury, Kyiv, Ukraine.

20. Fedorchenko, V.K. and Dvorova, T.A. (2002), Istoriia turyzmu v Ukraini [History of tourism in Ukraine], Vyscha shkola, Kyiv, Ukraine.

21. Kotsan, N.N. (2010), "Study and study of customs activities in country studies", Heohrafiia ta turyzm, vol. 6, pp. 38—42, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gt_2010_6_6 (Accessed 15 Sept 2019).

22. Nikiitenko, S.I. (2006), "Current trends in the development of tourism education and training of specialists in this field", Ukrain's'kyj selianyn, vol. 10, pp. 189-192, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/UkrSel_2006_10_59 (Accessed 15 Sept 2019).

23. Bejdyk, O.O. (2015), "Ukrainian tourism: hidden opportunities and current trends", Heohrafiia ta turyzm, vol. 34, vol. 12—26, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gt_2015_34_4 (Accessed 15 Sept 2019).

24. Denysenko, M. Mel'nyk, A. Shats'ka, Z. and Budiakova, O. (2019), "International business regulation experience", available at: <http://conferencii.com/files/archive/2019-02.pdf> (Accessed 15 Sept 2019).

25. Denysenko, M.P. and Bobrovnyk, A.V. (2017), "Ukraine's competitiveness at the international level", Problemy innovatsijno-investytsijnoho rozvytku, vol. 12, pp. 4—10.

26. Denysenko, M.P. and Shyliuk, V.M. (2018), "Foreign experience in evaluating the effectiveness of the enterprise and its use in domestic practice", Problemy innovatsijno-investytsijnoho rozvytku, vol. 15, pp. 14—25.

27. Denysenko, M.P. and Khaustova, Ye.B. (2018), "Status and prospects of development of science and education in Ukraine at the current stage of their reform", Vcheni zapysky universytetu "KROK", vol. 50, pp. 40—57.

28. Denysenko, M.P. (2019), Stan ta tendentsii rozvytku suchasnoho pidprijemstva [Condition and tendencies of development of modern enterprise], DKS tsentr, Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 01.10.2019 р.

www.dy.nayka.com.ua

Електронне фахове видання

**ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
УДОСКОНАЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК**

Виходить 12 разів на рік

**Видання включено до переліку
наукових фахових видань України
з ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**

e-mail: economy_2008@ukr.net

тел.: (044) 223-26-28

(044) 458-10-73